

شماره ۳۹۷، سال سی و نهم
تاریخ انتشار: شهریور ۱۳۹۱

رسانه‌ها اهمیت دارند

«فطر، بفتی از
زندگی روزمره
روزنامه‌نگاران فلسطینی است»
روزنامه‌نگاری تجسسی در مغولستان
انقلاب رسانه‌ای در کیپ ورد
ساکنان منطقه کارائیب روی یک طول موج
پیام یونسکو،
نگاهی به گذشته
گاه‌شمار

دسترسی به این متن روی نشانی اینترنتی www.unesco.org/courier امکان‌پذیر است.
تبادلات بیانگر عقاید نویسندگان است و منعکس‌کننده نظرات کمیسیون ملی یونسکو در ایران نیست.

پیام یونسکو

شماره ۳۹۷، سال سی و نهم
تاریخ انتشار: شهریور ۱۳۹۱

رسانه‌ها اهمیت دارند

مترجم: کتایون خلیلی

۱ «خطر، بخشی از زندگی روزمره روزنامه‌نگاران فلسطینی است»

۴ روزنامه‌نگاران تجسّسی در مغولستان

۶ انقلاب رسانه‌ای در کیپ ورد

۹ پیام یونسکو، نگاهی به گذشته

۱۰ گاه‌شمار

قدرت رسانه‌ها

با وجود ویژگی‌های متمایز چالش‌های خاص زندگی در نقاط مختلف دنیا، مردم همه جا به رسانه‌های مستقل و کثرت‌گرا نیاز دارند. یونسکو از ابتدای حیات خود در پی آن بوده است تا از طریق کلام و تصویر، جریان آزاد افکار و عقاید را با هدف دستیابی به همبستگی بین‌المللی، مردم‌سالاری، صلح و توسعه ترویج کند.

رسانه‌ها می‌توانند اطلاعات و اندیشه‌ها را در اختیار افراد و جوامع قرار دهند و یک تریبون آزاد را برای آنها فراهم آورند تا این اطلاعات را به چالش بکشند و مورد ارزیابی قرار دهند؛ منبعی که می‌تواند به آنها کمک کند تا کارایی سیاستمداران خود را بسنجند و حقوق دمکراتیک خود را به عنوان رأی‌دهنده اعمال کنند.

شمارهٔ حاضر پیام یونسکو نگاهی بر این موضوع دارد که یونسکو چگونه به مردم سراسر دنیا کمک کرده است تا به رسانه‌هایی که پاسخگوی نیازهای خاص آنها باشد دست یابند، در مورد مشکلات خود و راه‌حل‌های احتمالی آنها اطلاعات بیشتری کسب کنند، در تجارب و آرای یکدیگر شریک شوند و فرهنگ خود را گرامی بدارند.

از همین روست که یونسکو از طریق بخش ارتباطات و اطلاعات سازمان به موازات برنامهٔ بین‌المللی توسعهٔ ارتباطات (IPDC) خود، از طیف وسیعی از طرح‌های رسانه‌ای در سراسر دنیا حمایت می‌کند. این شماره از پیام یونسکو به بررسی برخی از این طرح‌ها می‌پردازد، نظیر دورهٔ آموزشی که لانا شاهین گزارشگر تلویزیونی فلسطینی گذراند تا بتواند با چالش‌های کار کردن در شرایط بی‌ثباتی سیاسی، کمبود مواد و کلیشه‌های جنسیتی مقابله کند.

طرح‌های دیگر، به جوامعی نظیر جزایر منطقهٔ کارائیب که از لحاظ جغرافیایی پراکنده‌ترند، کمک می‌کنند تا دانسته‌ها و منابع خود را روی هم گذارند. بعضی از کارگاه‌های آموزشی، به روزنامه‌نگاران (به طور مثال در مغولستان) کمک می‌کنند تا در مورد مسائل مهم حکومت دمکراتیک آگاهی بیشتری کسب کنند. در همین حال، در کیپ ورد، یونسکو به مقامات کمک کرده است تا ساختار قانونی‌ای را که برای رسانه‌های آزاد و مستقل عمومی و خصوصی حائز اهمیت حیاتی است، طراحی کنند. ■

«خطر، بخشی از زندگی روزمره» روزنامه‌نگاران فلسطینی است»

لانا شاهین، یکی از ده زن گزارشگر تلویزیونی فلسطینی بود که دوره آموزشی برگزار شده از سوی یونسکو را در مرکز تلویزیونی الجزیره در قطر گذراند. وی از زمان بازگشت ناچار بود تا اصول و مهارت‌های فراگرفته‌اش را با واقعیت سخت منطقه‌ای پرتشنج و کشمکش وفق دهد.

شخصی پشت تلفن به من اطلاع داد که عبور و مرور از گذرگاه رفاه — تنها راه ارتباطی بین مردم نوار غزه و دنیای خارج — روز آینده برقرار خواهد شد. شبکه تلویزیونی الغد از من دعوت کرده بود تا برای شرکت در یک دوره آماده‌سازی برای کار جدیدم به عنوان گزارشگر آنها در نوار غزه به اردن بروم. این واقعا خبر خوبی بود، پس چرا واکنش من به جای خشنودی و شادی، سرشار از نگرانی و هراس بود؟ توضیح این امر شاید بتواند در ارائه تصویری واقعی از شرایط کاری روزنامه‌نگاران فلسطینی مؤثر باشد.

البته تصور تصدی یک پست جدید، بی‌نهایت دلگرم‌کننده بود. این شغل جدید به معنای افزودن یک تجربه حرفه‌ای دیگر به معرفی‌نامه کاری‌ام و همین‌طور یک منبع درآمد دیگر علاوه بر کار اصلی‌ام در تلویزیون فلسطین و کارهای مستقل من بود. اما از اینکه می‌بایست نوار غزه را ترک می‌کردم، ناراحت بودم. مشکل اصلی سختی‌ها و تحقیرهایی نبود که در طول راه با آنها مواجه می‌شدم، بلکه بیشتر احتمال معطل شدن در آن سوی گذرگاه و نیز ماه‌ها انتظار برای بازگشایی گذرگاه برای برگشتن به خانه بود.

یک برنامه آموزشی ویژه

ده زن فلسطینی زیر ۲۷ سال از غزه و کرانه باختری، که همگی گزارشگران حرفه‌ای تلویزیون بودند، در دسامبر ۲۰۰۵ برای شرکت در یک دوره دو هفته‌ای آموزش فشرده در مرکز توسعه و آموزش رسانه‌ای (تلویزیونی الجزیره) به قطر سفر کردند. این برنامه شامل واحدهایی درباره موضوعات فنی (نظیر تدوین برنامه) و همچنین مسائل گسترده‌تری نظیر اخلاق در رسانه‌ها، نقش روزنامه‌نگار در جامعه و چيستی اخبار بود.

هنوز یک محرومیت دردناک را که به سبب عملکرد نامنظم گذرگاه رفاه بر من تحمیل شد به یاد دارم. با اشتیاق هر چه تمام‌تر منتظر باز پیوستن به همکارانم در استانبول برای ادامهٔ یک دورهٔ آموزشی در باب حکمرانی خوب و حقوق بشر بودم، اما به دلیل بسته بودن گذرگاه موفق به رفتن نشدم. آزادی رفت و آمد – برای خبرنگاری که سوژه‌ای را تعقیب می‌کند ضروری است – حقی است که برای دست‌اندرکاران حرفه‌ای رسانه‌های فلسطینی تضمین نشده است.

مخاطرات واقع‌نگاری

این تنها مانعی نیست که سر راه ما قرار دارد. گاهی اوقات در تلاش کردن برای کاربست آموزش‌های حرفه‌ای ارزشمندی که در دوره آموزشی یونسکو در مرکز الجزیره فرا گرفتیم احساس استیصال می‌کنم.

برای مثال، واقع‌نگاری در گزارشگری، که ممکن است برای روزنامه‌نگاران در غرب ضروری نداشته باشد، اما در کشورهای توسعه‌نیافته‌ای که توسط رژیم‌های غیردمکراتیک اداره می‌شوند، ممکن است به عنوان تهدیدی علیه منافع حاکم تلقی شود و در نتیجه خطر مرگ به همراه داشته باشد. من در مقام یک خبرنگار فلسطینی ناچارم در کار خود جانب تعادل و مصالحه را نگه دارم تا موجب برآشفته‌گی این حزب و آن حزب نشوم، با توجه به اینکه تقریباً هر حزبی یک نیروی شبه‌نظامی و هر مقام صاحب‌نامی گارد مسلح خاص خود را دارد، پافشاری بر واقع‌نگاری ممکن است به اخراج از کار و چه‌بسا بازداشت، زندان و مرگ منتهی شود.

در سطحی دیگر، زمانی که مشغول گرفتن گزارش خبری به شیوه‌ای که از مربی الجزیره‌ام آموخته‌ام هستم، نمی‌توانم از تفاوت کیفی بزرگی که بین واحدهای تدوین یا تجهیزات پخش برنامه در مرکز الجزیره و تلویزیون فلسطین وجود دارد، بی‌توجه بگذرم. منابع مالی محدود ما به سختی برایمان این امکان را فراهم می‌آورد تا تجهیزات خود را نوسازی یا تعویض کنیم و اصولاً از ابتدای امر به اندازهٔ کافی بودجه نداریم که نیازهای بخش‌های خبری یا تولید برنامه را تأمین کنیم. خبرنگار راهی جز این ندارد که با کیفیت پایین‌تر کار کنار بیاید.

یک حرفهٔ خطرناک

این واقعیت که من یک زن شرقی هستم و در یک اجتماع مسلمان زندگی می‌کنم نیز محدودیت‌های دیگری را بر کارم تحمیل می‌کند. جامعهٔ فلسطینی هنوز این موضوع را امری ناپسند می‌داند که زنی شب‌هنگام تا دیروقت بیرون از خانه باشد؛ حتی اگر پوشش خبری اضطراری نیز چنین ضرورتی را اقتضا کند. پوشیدن لباس‌های راحت امروزی مثل شلوار جین، که برای آزادانه حرکت کردن مناسب‌ترند، ممکن است تخطی از مذهب، عادت‌ها و سنن محسوب شود. حتی در خانوادهٔ خودم، گاهی برایم دشوار است که به شوهرم، – که همسری همدل و عمل‌گرا اما در عین حال یک مرد مسلمان شرقی است – بقبولانم که کار من الزام‌های خاصی دارد. او در مورد بعضی از اعمال خاص که لازمهٔ حرفهٔ من است، مثل بیرون رفتن غیرمنتظره یا سفرهای خارجی، حساسیت زیادی نشان می‌دهد.

به طور کلی خطر، متمایزترین ویژگی برنامهٔ روزمرهٔ یک خبرنگار فلسطینی است. متأسفانه در نقطه‌ای با چنین شرایط انفجاری و ناپایدار نظیر نوار غزه، اغلب وظایف خبرنگاری مخاطره‌انگیز است. اگر خبرنگاری آن‌قدر جسور یا متعهد باشد که درگیری‌های تقریباً روزانه بین شبه‌نظامیان و گروه‌های مسلح مختلف، یا حملات نیروهای اشغالگر قدس را پوشش دهد، به طور قطع جان خود را به خطر می‌اندازد. آنچه وضعیت را از این هم بدتر می‌کند آن است که خبرنگاران مجروح از لحاظ مراقبت‌های پزشکی یا اجتماعی از هیچ‌گونه حمایتی برخوردار نیستند. ■

لانا شاهین در غزه، سرزمین‌های فلسطینی

روزنامه‌نگاری تجسّسی در مغولستان

انخاباتار جی، خبرنگاری است که برای روزنامه‌ اردین ارخ کار می‌کند. وی در سال ۲۰۰۵ در برنامه «رسانه‌ها برای حکومت شفاف» شرکت کرد. هدف آن برنامه، افزایش آگاهی روزنامه‌نگاران مغولستان در مورد فساد، و آموزش آنها برای روزنامه‌نگاری تجسّسی بود.

جالب بود. چالش برانگیز بود. اما خطرناک هم بود. تعداد بیست خبرنگار از رسانه‌های پرتلفدار مغولستان برای اولین بار مسائل مربوط به فساد را مورد تجسّس قرار دادند و من احساس می‌کردم که بخت با من یار بوده است که در آن برنامه فشرده هشت‌ماهه شرکت داشتم. گروه من روی سه مقاله با عناوین: واقعیت‌های مشکوک دانشکده حقوق، چهره حقیقی دو دوست و آزادی برای روزنامه‌نگاران کار می‌کرد!

سازمان بین‌المللی گلوب (Globe)، یا گروه حمایت از آزادی بیان مغولستان، با همکاری مؤسسه مطبوعات، مسئولیت آموزش و نظارت بر این دوره را برعهده داشت. این طرح از سوی دفتر یونسکو در پکن هماهنگ شده بود. ما در جست‌وجوی اطلاعات، منابع اطلاعاتی، واقعیات و مستندات و مدارک قانع‌کننده بودیم و هیچ‌گونه تجربه‌ای نیز در این زمینه نداشتیم.

آغاز تحقیق

در ماه ژانویه، آموزش‌های مقدماتی را در زمینه گزارشگری تجسّسی فرا گرفتیم. چهار گروه را تشکیل دادیم و به تحقیق درباره فساد در حوزه‌های سلامت، اقتصاد، آموزش و محیط‌زیست پرداختیم. من در گروه آموزش بودم.

در ماه آوریل، ایوون چوا از مرکز روزنامه‌نگاری تجسّسی فیلیپین به ما پیوست تا تحقیقات ما را ارزیابی نماید و در نوشتن مقاله‌هایمان به ما کمک کند. ما در کارگاه‌ها آموختیم که فساد فراتر از رشوه‌خواری است و سوءاستفاده از قدرت در انواع و اشکال متعددی بروز می‌کند.

بعد از ساعت‌ها بحث، گروه من توافق کرد که تحقیقاتمان را روی آزمون‌های ورودی و فارغ‌التحصیلی دانشکده حقوق دانشگاه ملی مغولستان متمرکز کنیم؛ جایی که یک منبع اطلاعاتی محرمانه داشتیم.

با کمک کسی که هویتش محرمانه خواهد ماند، موفق شدیم به دستورالعمل‌های مدیر دانشکده در طی ده سال گذشته دسترسی پیدا کنیم و از آنها نسخه‌برداری به عمل آوریم. معلوم شد که اس. نارانگرل، مدیر دانشکده، و ان. لوندندورج، معاون او، تنها مقامات مسئول کمیسیون آزمون‌های دولتی بودند. نکته جالب توجهی که کشف کردیم این بود که حدود ده درصد از اعضای سابق کابینه وزیران، از کلاس‌های شبانه دانشکده حقوق مدرک تحصیلی دریافت کرده‌اند. با این حال، هیچ اثری از ثبت‌نام آنها در دانشکده نیافتیم.

مدارک بیشتر نشان داد که آقای لوندندورج، مدارک کارشناسی و دکترای خود را از کلاس‌های شبانه دانشکده دریافت کرده است و زمانی موفق به کسب مدرک دکترای خود شده که در سمت معاون مدیر دانشکده مشغول به کار بوده است.

تصمیم گرفتیم آزمون‌های ورودی دانشکده حقوق را مورد بررسی قرار دهیم. یکی از اعضای گروه به آنجا رفت و زمانی که در حال تحویل مدارک ثبت نام آزمون بود، یک متقاضی دیگر به او گفته بود که می‌تواند سؤالات آزمون را به مبلغ ۳۰۰/۰۰۰ توگروگ مغولستان (حدود ۲۵۸ دلار آمریکا) بخرد. او به همکار ما پیشنهاد کرده بود که در پرداخت این مبلغ با هم شریک شوند.

یک روز قبل از آزمون، خبرنگار ما و نیز یک متقاضی دیگر، تعداد ۴۲ سؤال از ۵۰ سؤال آزمون ورودی را که برای قبول شدن در امتحان کافی بود، دریافت کردند. این سؤال‌ها از طریق خواهر آن متقاضی دیگر، که روز قبل از آزمون، ناهار را با مدیر دانشکده حقوق صرف کرده بود، به دست ما رسید. جوانی که ترتیب خرید سؤال‌ها را داده بود، پولش را مطالبه کرد. بعد از بحث زیاد، تصمیم گرفتیم حقیقت را به او بگوییم، پس از شنیدن حقیقت او یکه خورد و درخواست کرد که نامش را برملا نکنیم.

نتایج

خبرنگاران، مقاله‌های خود را در ماه اکتبر به پایان رساندند و مقالات ما همراه با اسامی اعضای گروه به چاپ رسید. گفتن این موضوع جای تأسف دارد که گروه از انتشار یکی از مقاله‌های تحقیقی که روی آن کار کرده بودیم، امتناع کرد. در عوض، مقاله‌ای با عنوان «آزادی برای روزنامه‌نگاران!» را منتشر کردیم.

مقاله‌ای که منتشر نکردیم به افشای یک مورد جدی از فساد می‌پرداخت، اما نتوانستیم آن را چاپ کنیم، که البته بسیار مایه تأسف است. براساس قوانین فعلی، تعقیب افراد، آزار و اذیت محسوب می‌شود. جمع‌آوری اطلاعات، تجاوز به حریم شخصی است و امکان دارد قوانین حمایت از اسرار سازمان‌ها یا دولت را نقض کند. عکسبرداری از افراد می‌تواند تعدی به زندگی خصوصی سوژه‌های موردنظر باشد، و ضبط صدای آنها بدون رضایت آنان غیرقانونی است. انتقاد، گاهی حکم هتک حرمت را پیدا می‌کند و قاضی‌ها برای پذیرش مدارک ارائه شده به عنوان شواهد معتبر، تأیید محضری آنها را مطالبه می‌کنند. قانون هیچ‌گونه حمایتی از آزادی اطلاعات نمی‌کند، و حقوق‌مان را برای حمایت از منابع ما به رسمیت نمی‌شناسد. اگر بناست که گزارشگران تجسسی به شیوه کارآگاهان کار کنند، چنین چیزی در مغولستان امکان‌پذیر نیست. ما چنین کردیم، اما با این کار، خود را در خطر اتهام به نقض بندهای بی‌شماری از قوانین جزایی قرار دادیم و در یک دادگاه قانونی هم شانس زیادی برای موفقیت نداشتیم. حتی اگر از محاکمه‌ای عادلانه برخوردار می‌شدیم، باز هم بازنده بودیم زیرا در قوانین مغولستان هیچ ماده‌ای نیست که از ما حمایت کند.

سرانجام، یاد گرفتیم چطور دنبال فساد بگردیم و آن را پیدا کنیم، ما این را هم یاد گرفتیم که چگونه خودسانسوری کنیم. ■

انخاباتار جی. در اولان باتور، مغولستان

انقلاب رسانه‌ای در کیپ ورد

چهارده سال پس از تأسیس نخستین ایستگاه رادیویی خصوصی در کیپ ورد، این کشور پیشرفت شایان توجهی را در ترویج آزادی مطبوعات داشته است. در این زمینه، تدابیری برای تضمین دسترسی عمومی به اطلاعات کیفی و کثرت‌گرایانه به اجرا درآمده است.

کیپ ورد احتمالاً از شش کانال تلویزیونی برخوردار خواهد شد. این نکته برای یک بیننده تلویزیون در شمال، که عادت دارد از بین کانال‌های متعدد برنامه‌های خبری، تفریحی، فرهنگی، ورزشی و غیره را انتخاب کند، به زحمت ارزش یادآوری دارد، اما در کیپ ورد این مسئله به مثابه یک انقلاب قریب‌الوقوع است، درست مثل ۱۴ سال پیش که رادیو نووا، به عنوان اولین ایستگاه رادیویی خصوصی در این کشور افتتاح شد.

چنین تحول بزرگی را در عرصه رسانه‌ها نمی‌توان بدون مقدمه به وجود آورد. مقرراتی لازم است تا از تسلط قوی‌ترین‌ها جلوگیری به عمل آورد و کیفیت و کثرت‌گرایی را تضمین کند. از همین رو، متون خاصی تدوین گردید، معیارهای لازم مشخص شد و رویه‌های لازم به جریان افتاد. یک هیئت ویژه، شش

تقاضای مجوز را برای پخش تلویزیونی روی امواج الکترومغناطیسی، که توسط مدیریت ارتباطات اجتماعی (DGCS) دریافت شده بود، مورد بررسی قرار داد. از آنجا که پوشش تلویزیونی ملی برای کشوری مثل کیپ ورد، که بین ده جزیره تقسیم شده است، یک امتیاز مهم محسوب می‌شود، این هیئت ویژه به عنوان مثال، بُرد امواج هر یک از این پروژه‌ها را مورد بررسی قرار داد.

مقررات جدید

بخشی از کار یونسکو برای ترویج رسانه‌های آزاد و کثرت‌گرا، کمک به تدوین مقرراتی است که در عین منصفانه بودن، دارای فحوائی مناسب باشد و آزادی بیان را محترم شمارد. به همین سبب سازمان، تخصص حقوقی خود را که برمبنای تجارب کشورهای دیگر شکل گرفته است، در اختیار کیپ ورد قرار داد. با آنکه این همکاری یونسکو هیچ ویژگی چشمگیری ندارد، در درازمدت به توسعه یک بخش ارتباطی با کیفیت بالا و همچنین مشارکت شهروندان در مدیریت امور عمومی کمک خواهد کرد.

یونسکو از سال ۲۰۰۲ کمک‌های خود را با تأسیس «مرکز مطبوعاتی فلیکس مونتیرو» آغاز کرد. این مرکز، جهت کسب اطلاعات لازم تسهیلاتی را برای روزنامه‌نگاران در کاخ فرهنگی ایلدو لوبو فراهم می‌کند و مجلات، روزنامه‌ها، کتاب‌ها و رسانه‌های اینترنتی را در اختیار آنها قرار می‌دهد. سازمان در مرحله بعد، از طریق برنامه بین‌المللی توسعه ارتباطات خود (IDPC) نقش مهمی را در بازبینی برخی از قوانین مطبوعاتی و تدوین قانونی جدید برای ارتباطات اجتماعی ایفا می‌کند. تاکنون چندین حکم، توصیه‌نامه و قطعنامه در این زمینه منتشر شده است، که به ویژه به مسائلی نظیر ایجاد رسانه‌های خصوصی، ساماندهی کارت‌های مطبوعاتی روزنامه‌نگاران (کمیسیون کارت مطبوعاتی از ژوئیه ۲۰۰۶ شروع به کار کرد)، مقررات حاکم بر فعالیت‌های عوامل تلویزیونی، ثبت شرکت‌ها و رسانه‌های ارتباطات اجتماعی، و به تازگی، مقررات رقابت عمومی برای پخش خصوصی برنامه‌های تلویزیونی می‌پردازند.

از مدت‌ها پیش انتظار عملی شدن این موضوع می‌رفت که مردم منطقه کارائیب بتوانند در چالش‌ها و مشکلات و یافتن راه‌حل‌های مربوط به اجتماعات خود به طور «مستقیم و زنده» از طریق ارتباطات رادیویی شریک شوند. قدرت‌گیری جمعی و هویت کارائیبی می‌تواند، به سرعت آتش علفزار گسترش یابد. تلاش‌های یونسکو برای حمایت از پخش برنامه‌های رادیویی محلی در کشورهای در حال توسعه از ده‌ها سال پیش آغاز شد، اما در ده سال اخیر، توسعه سریع و نفوذ اینترنت و فناوری‌های وابسته به آن، نه تنها همکاری و تبادل را امکان‌پذیر ساخته بلکه محسوس کرده است. همانند رواج تلفن‌های همراه، گسترش استفاده از اینترنت در سه سال اخیر نیز صرفاً پدیده‌ای واحد نبوده است، بلکه نشانه‌ای از این امر است که نسل‌های امروز چه دارا و چه ندار خواهان دسترسی به یک فناوری هستند که امکان ایفای نقش و برقراری ارتباط را برای آنها فراهم سازد. فناوری با سرعت پیشرفت کرده است، اما چالش سخت سازمان‌های دولتی و غیردولتی و مؤسسات سرمایه‌گذاری به همان شکل گذشته باقی مانده است: چطور باید امکان تداوم طرح‌های ارتباطاتی را فراهم آورد. در تمامی موارد، چالش موجود به پایداری منابع انسانی و نیز اقتصادی و فناوری مربوط می‌شود. افزایش همکاری در سراسر منطقه کارائیب

یونسکو از طریق برنامه بین‌المللی توسعه ارتباطات (IPDC) تلاش‌هایی را برای تداوم پشتیبانی از همکاری‌های گسترده بین برخی از جوامع دورافتاده منطقه کارائیب به عمل آورده است. درمورد زوایای مختلف مدیریت و عملیات مرکز چندرسانه‌ای، به ایستگاه‌های رادیویی گوپان، سورینام، جامائیکا، دومینیک، بلیز، کوبا و هائیتی آموزش داده شده است. با در نظر گرفتن ماهیت فعالیت داوطلبانه بسیاری از این سازمان‌ها، برخی از مراکز عمومی چندرسانه‌ای (CMC) وابسته به ایستگاه‌های رادیویی، اقبال متغیری داشته‌اند و پیش‌بینی می‌شود که همچنان با مسیری پرفراز و نشیب رو به رو خواهند بود.

ارائه آموزش نوبتی در محل بالفعل ایستگاه‌های رادیویی محلی، حس همفکری و شکل‌گیری شبکه ارتباطی بین ایستگاه‌های رادیویی را تشویق نموده و نیز به رشد احساس همبستگی و رفاقت کمک کرده است.

در اکتبر سال ۲۰۰۵ در جلسه‌ای که در سورینام برگزار شد، درباب توسعه یک شبکه منطقه‌ای مراکز محلی چندرسانه‌ای، تصمیمی اتخاذ گردید. این تصمیم، راه را برای پیمودن گام‌های نهایی به سوی ایجاد شبکه‌ای هموار کرد که از مدت‌ها پیش آرزوی تأسیس آن در منطقه وجود داشت. یونسکو به منظور کمک به پیشروی روند کار، سرمایه لازم را برای ایجاد یک ورودی اینترنتی رادیو تأمین کرده است که این امکان را در اختیار تمام مراکز چندرسانه‌ای محلی علاقه‌مند قرار می‌دهد، تا از طریق پایگاه اینترنتی چندرسانه‌ای برای جوامع منطقه کارائیب (MccLinks) گزارشات خبری خود را از طریق اینترنت منتشر کند.

اکنون گریزل، نماینده مسئول یونسکو در این طرح توسعه می‌گوید: «ایجاد ورودی اینترنتی رادیو برای منطقه کارائیب به امر گسترش مشارکت محلی کمک می‌کند، بُرد رسانه‌های محلی را گسترش می‌دهد و فضای مشترکی را برای ابراز وجود و خلاقیت فراهم می‌آورد.»

در مرحله نخست، سه یا چهار ایستگاهی که بیشترین ظرفیت را دارند برنامه‌های خود را به طور زنده پخش خواهند کرد. ایستگاه‌های دیگر، تا زمانی که بتوانند به این چند ایستگاه اولیه بپیوندند، مطالب خود را از طریق پست الکترونیکی یا پست معمولی به «پیوندهای اف ام» (ROOTS FM)، که مسئول دریافت و تنظیم مطالب از نظر زمانی است، ارسال می‌کنند. طرح رادیو منطقه‌ای (RRP) در حال کار کردن با چندین ایستگاه رادیو محلی منطقه کارائیب است تا ظرفیت آنها را برای تولید و ارائه برنامه‌های رادیویی تقویت کند. مدیریت فنی این ورودی اینترنتی را «طرح کانتینر» (Container Project) تأمین می‌کند، که یک مرکز شبه چندرسانه‌ای محلی واقع در مناطق روستایی جامائیکاست و به نوبه خود از پشتیبانی برنامه بین‌المللی توسعه ارتباطات (IPDC) و یونسکو بهره‌مند است.

نتایج تأثیرگذار

مروین یارمن، مدیر و مؤسس طرح کانتینر، در مورد نمونه‌ای از مطالبی که رادیوهای محلی می‌توانند در آنها شریک شوند چنین می‌گوید: «ما برنامه‌های ضبط شده فراوانی را از دومینیک دریافت کرده‌ایم — توصیفی گویا درباره تأثیر طوفان ایوان به ویژه بر زندگی جوانان — که برای شخص من بسیار گیرا بود. جوانانی که زندگیشان نابود شده بود می‌توانستند عیناً در جامعه خود من باشند. با گوش کردن به آنها، آنان را احساس می‌کردم.»

رزاموند براون، از «پیوندهای اف ام» (ROOTS FM) می‌گوید: «برای من جای امتنان بسیار دارد که جزئی از به بار نشستن این طرح هستم. بله، خیلی طول کشید تا تحقق یافت و واقعیت تأسفانگیز این است که بسیاری از جوامع هنوز آن قدر دورافتاده هستند که دسترسی به آنها مشکلی جدی است؛ مشکلی که وی امیدوار است با گذشت زمان از سر راه برداشته شود. ورودی اینترنتی رادیو در منطقه کارائیب فرصتی است که مردم منطقه مدت‌ها انتظارش را می‌کشیدند تا بتوانند شرح داستان‌ها و نگرانی‌های برادران و خواهرانشان را از زبان خود آنها بشنوند و با یکدیگر در جست‌وجوی یافتن راه چاره برآیند. ■

سونیا میلز در کینگستن، جامائیکا

پیام یونسکو در نگاهی به گذشته

برگزیده‌ای از مقالات شماره‌های گذشته در زمینه توسعه رسانه‌ها:

— رادیو ادا، صدای بی‌صدایان، نوامبر ۲۰۰۵

ایستگاهی رادیویی در غنا که با ارائه آموزش و دسترسی به اینترنت، امکانات جدیدی را پیش روی جامعه کوچک محلی خود می‌گذارد.

— مراکز محلی چندرسانه‌ای، ژانویه ۲۰۰۴

چگونه این ابتکار جدید، به جوامع پرت و دورافتاده در جهان در حال توسعه کمک می‌کند تا به فناوری‌های ارتباطات و اطلاعات دسترسی پیدا کنند.

— رسانه SOS، اکتبر ۲۰۰۲

ایجاد روزنامه‌نگاری مستقل و قابل اعتماد در مناطق سابق درگیری، برای برقراری آشتی و انجام بازسازی از اهمیتی اساسی برخوردار است.

— پرورش آزادی نوپای مطبوعات در افغانستان

یونسکو، در امر بازسازی رسانه‌ها به این ملت جنگ‌زده کمک می‌کند.

— میراث مزدوری در مکزیک، ژوئیه - اوت ۲۰۰۱

مطبوعات این کشور با مخالفت سرسختانه، عادت اطاعت بی‌چون و چرای دیرین را تغییر دادند و به سرنگونی یک نظام ۷۱ ساله کمک کردند. آیا این رویه ادامه خواهد یافت؟

— ظهور یک مراقب جدید در امریکای لاتین، ژوئیه - اوت ۲۰۰۱

یک استاد روزنامه‌نگاری در این باره صحبت می‌کند که فناوری پیشرفته چگونه برای پیشرفت مردم‌سالاری، به رسانه‌های جسور منطقه کمک می‌کند.

— رسانه‌های کوچک، صداهای تازه، فوریه ۲۰۰۰

نگاهی به برخی از صداهای تازه روزنامه‌نگاران در مناطق مختلف دنیا و آثار اجتماعی عمیق‌تر این انفجار رسانه‌ای

برای اطلاعات بیشتر به سایت زیر مراجعه شود:

www.unesco.org/courier

گاه‌شمار

اولین اصل قانون اساسی یونسکو که در سال ۱۹۴۶ به تصویب رسید، خواستار ارتقای دانش و درک متقابل مردم از طریق تمامی وسایل ارتباط جمعی است و بر ترویج جریان آزادی فکر به وسیله کلام و تصویر تأکید می‌کند. این رهیافت، عملکرد دوگانه یونسکو را در زمینه رسانه‌ها شامل: حمایت از آزادی بیان و نیز توسعه رسانه‌ها تعریف می‌کند. مقاطع زمانی مهم، از آن تاریخ تا سال ۲۰۰۵ عبارت‌اند از:

۱۹۴۷ - نخستین بررسی نیازهای فنی مطبوعات، رادیو و فیلم دوازده کشور آسیب‌دیده در جنگ جهانی دوم به پایان رسید.

۱۹۴۹ - دوازده کشور، با پشتیبانی مشترک یونسکو و سرویس پخش رادیو فرانسه، دانشگاه بین‌المللی رادیو را افتتاح کردند.

۱۹۴۹ - در هر هفته، یک مرور ۱۵ دقیقه‌ای به ۱۸ زبان از ایستگاه‌های رادیویی ۴۷ کشور و منطقه پخش می‌شد.

۱۹۵۷ - با ابتکار یونسکو، انجمن بین‌المللی تحقیقات ارتباطات و رسانه‌ها (IAMCR) تأسیس شد.

۱۹۵۷ - با کمک یونسکو و دولت فرانسه، نخستین مرکز منطقه‌ای برای آموزش معلمان روزنامه‌نگاری در دانشگاه استراسبورگ (فرانسه) افتتاح شد.

۱۹۷۲ - مالی با کمک فنی یونسکو، روزنامه «کیبارو» را به عنوان نخستین روزنامه محلی به زبان بامبارا منتشر کرد. بیش از ۱۲ روزنامه آفریقایی در چندین کشور از این کار پیروی کردند.

۱۹۷۷ - مؤسسه توسعه پخش اطلاعات آسیا و اقیانوس آرام در کوالالامپور (مالزی) گشایش یافت. این مؤسسه که در ابتدا براساس یک طرح مشترک سازمان ملل متحد و یونسکو شکل گرفت، در زمینه ارائه برنامه‌های آموزش ارتباطات فعالیت می‌کند.

۱۹۸۰ - برنامه بین‌المللی توسعه ارتباطات (IPDC) با هدف کمک به گسترش رسانه‌ها در کشورهای در حال توسعه ایجاد شد.

۱۹۸۰ - یک کمیسیون بین‌المللی برای بررسی مقولات ارتباطی، به ریاست شین مک براید از ایرلند، گزارش «صداهای سیار، دنیای واحد» را منتشر کرد.

۱۹۸۳ - سازمان ملل متحد با هدف گسترش دامنه و اثربخشی ارتباطات، به مثابه نیروی برای توسعه فرهنگی، اجتماعی، و اقتصادی، ۱۹۸۳ را به عنوان «سال جهانی ارتباطات» اعلام کرد.

۱۹۸۵ - طرح خدا در هند به عنوان اولین دریافت‌کننده جایزه ارتباطات محلی یونسکو - IPDC انتخاب شد. این طرح، برپایه نمادهای فرهنگی سنتی، برنامه‌های دیداری - شنیداری تولید کرد.

۱۹۸۹ - یونسکو یک «راهبرد ارتباطی جدید» را جایگزین «نظام اطلاعاتی دنیای جدید» کرد، که براساس گزارش مک براید تدوین شده بود. این راهبرد جدید، جریان آزاد اطلاعات را در تمام سطوح تشویق می‌کند و در عین حال به ترویج بهبود روند پخش اطلاعات و تقویت ظرفیت‌های ارتباطی در کشورهای در حال توسعه می‌پردازد.

۱۹۹۰ - در ماه فوریه، تنها سه ماه بعد از فروپاشی دیوار برلین، راهبرد جدیدی با تشکیل میزگرد بی‌سابقه‌ای با شرکت دست‌اندرکاران حرفه‌ای رسانه‌ها از اروپای شرقی، مرکزی، و غربی و نیز آمریکای شمالی، نمود یافت.

۱۹۹۱ - در جریان اولین سمینار از پنج سمینار منطقه‌ای، قطعنامه ویندوک در باب رسانه‌های مستقل و کثرت‌گرا به تصویب رسید. در طول شش سال بعد، تصمیمات مشابهی در آلمان (قزاقستان)، سانتیاگو (شیلی)، صنعا (یمن)، و صوفیه (بلغارستان) اتخاذ شد.

۱۹۹۲ - «شبکه بین‌المللی آزادی تبادل بیان» با پشتیبانی مالی و فکری یونسکو تأسیس شد. مرکز این شبکه در تورنتو (کانادا) است و مسئولیت مراقبت بر مقولات مربوط به آزادی مطبوعات را در سراسر دنیا برعهده دارد.

۱۹۹۳ - مجمع عمومی سازمان ملل متحد، سوم ماه مه هر سال را به عنوان روز جهانی آزادی مطبوعات اعلام کرده است.

۱۹۹۶ - سازمان ملل متحد، یونسکو را به عنوان نهاد اصلی کمک به رسانه‌های مستقل در دوران بازسازی یوگسلاوی سابق منصوب کرد.

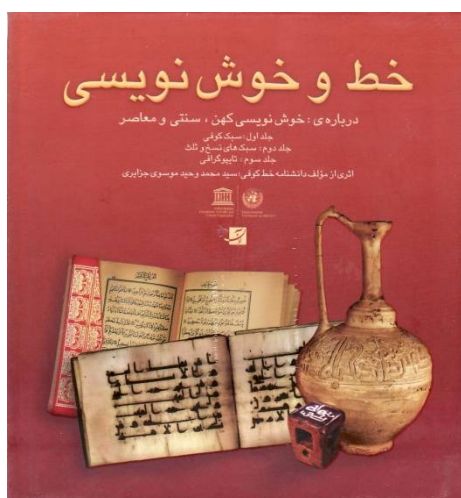
۱۹۹۷ - یک هیئت بین‌المللی مستقل، نخستین جایزه یونسکو گی‌پرموکانو را برای آزادی جهانی مطبوعات به گائو یو، روزنامه‌نگار چینی اعطاء کرد.

۲۰۰۱ - اولین مرکز محلی چندرسانه‌ای یونسکو در کواتمالی (سری‌لانکا) گشایش یافت. این مرکز، برنامه‌های رادیو محلی را با یک مرکز مخابراتی از راه دور، برای آموزش کامپیوتر و اینترنت در فضاهای روستایی ترکیب می‌کند.

۲۰۰۵ - طی نشست جهانی «جامعه اطلاعاتی» در ژنو و تونس (به ترتیب در سال‌های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۵)، یونسکو تعهد جامعه بین‌المللی را برای آزادی بیان، چندزبانی و احترام به تنوع فرهنگی در اینترنت بسیج کرد.

پیام یونسکو

مرکز انتشارات کمیسیون ملی
یونسکو در ایران منتشر کرده است

- صاحب امتیاز: وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری -
- کمیسیون ملی یونسکو در ایران
- مدیر مسئول : دکتر محمد توکل
- سردبیر: فریده پورهادی
- مترجم: کتایون خلیلی
- پشتیبان فناوری اطلاعات: مهندس نازنین صادقی
- مسئول هماهنگی : لیلا افاضل
- ویراستار فنی : مهر ناز پیروز نیک
- بازبینی متن : فخرالشریعه باز افکن
- حروفچینی : لیلا جوادی
- طراح گرافیک: کیمیا ملکی
- پشتیبان صحافی : محسن اسماعیل زاده
- صحافی : چاپ دیجیتال شنگرف
- چاپ : ادارهٔ اعلام وصول

نشانی : تهران - خیابان میرداماد - روبه‌روی مسجد الغدیر
خیابان شهید حساری - کوچه یکم - پلاک ۱۵
کد پستی : ۱۵۴۸۹۴۶۱۱۱ ، تلفن : ۲۲۲۷۹۸۸۵ -
۲۲۲۵۰۸۹۰

نشانی سایت: www.irunesco.org
پست الکترونیکی: unesco.iran@gmail.com